

Arno Westerberg

Taideyliopiston Kuvataideakatemia

Maalaustaiteen opetusalue

Kuvataiteen maisterin opinnäytetyö

Palautuspäivämäärä – 4.9.2024

Lopputyön ohjaaja: Mikko Rimminen

Lopputyön tarkastajat: Thomas Nyqvist ja Juha-Heikki Tihinen

Tiivistelmä

Kuvataiteen maisterin opinnäytteeni koostuu taiteellisesta ja kirjallisesta osasta. Taiteellinen osa on nimeltään *Piha*, se sisältää neljä maalausta. Tämä teoskokonaisuus oli esillä *Kuvan Kevät*-ryhmänäyttelyssä toukokuussa 2024 Taideyliopiston Kuvataideakatemia Kuva/Tila- galleriassa Helsingissä. Teossarja sai alkunsa päivittäisistä koulumatkoistani. Näyttelyn työt kertovat näistä kävelymatkoista eri vuoden- ja vuorokaudenaikoina ja reitin varrella kohtaamistani puutarhoista, linnuista, puista ja aidoista.

Kirjallisessa osassa kerron näyttelyä edeltäneestä työskentelyjaksosta. Käyn läpi prosessia, joka alkoi vuotta aikaisemmin syyskuussa Kuvataideakatemia työhuoneellani ja joka jatkui töiden ripustukseen asti. Prosessikuvauksen lisäksi kirjalliseen osaan sisältyy osio, joka perustuu erilaisiin havaintoihin kyseiseltä työskentelyjaksolta. Tässä osiossa kerron tarinan noin viiden kilometrin pituisesta kävelymatkasta halki eteläisen Helsingin ja kuvaan matkan varrelle osuneita maisemia, yksityiskohtia ja vaikutelmia joista lopulta muodostui lähtökohta työlleni. Kirjallinen osa sisältää myös kuvallisen dokumentaation näyttelystä.

Näin pääosan opinnäytetyössäni on saanut kävelevä katse, joka on kulkenut mukanani työhuoneen ulkopuolella ja josta maalaamisessani on myös pitkälti kysymys. Käytän tästä termiä "pehmeä silmä". Peilaan tätä pehmeää silmää lopputyössäni ennen kaikkea vuoropuheluna taidemaalari Päivi Takalan ja kirjailija Mikko Rimmisen kanssa. Lopputyöni ohjaajana on toiminut kirjailija Mikko Rimminen. Työni tarkastavat taidemaalari Thomas Nyqvist ja taidehistorioitsija Juha-Heikki Tihinen

Johdanto

Mun kirjallisessa lopputyössä on kaksi osaa: tämä ensimmäinen, jossa avaan valintoja liittyen lopputyöni maalauksiin ja maalausten pystytykseen *Kuvan kevät* -näyttelyyn Kuvataideakatemiassa toukokuussa 2024, sekä toinen joka on itsenäinen teksti maalausten vieressä. Maalausprosessiani ja pystytystä sekä kirjoittamistani on seurannut ja ohjannut kirjailija Mikko Rimminen. Näyttelyn ja kirjallisen lopputyöni tarkastavat kuvataiteilija Thomas Nyqvist ja taidehistorioitsija Juha-Heikki Tihinen.

Tässä ensimmäisessä osassa mun tarkoitus on kertoa, minkälaisia kysymyksiä mä asetin itselleni näyttelyn suhteen viime vuoden tammikuussa kuvataiteen maisteriohjelman alussa ja minkälaisia vastauksia niihin kysymyksiin löytyi, sekä toisaalta avata sitä, miten ne kysymykset muuttui näyttelyprojektin edetessä. Mun tarkoitus tässä ensimmäisessä osassa on miettiä, miksi ja millä tavalla mun maalaukset on sellaisia kuin ne tässä kohtaa mun taiteellista uraa on ja pohtia niiden suhdetta niitä ympäröivään maailmaan eli Kuvataideakatemiaan, Helsinkiin ja kuvataiteeseen.

Toisessa osassa mä haluaisin pyrkiä avaamaan laajemmin mun työn suhdetta siihen ympäristöön, josta se tulee ja johon se se toisaalta voisi mennä.

Pyrin tekemään niin kertomalla mua kiinnostavia ja mun työntekoon vaikutuksen tehneitä kohtaamisia aamuruuhkassa, lenkkipoluilla, ja kirjoissa. Etsin töiden mahdollisia pelipaikkoja tutkimalla sitä maailmaa ja niitä havaintoja joista maalausten aiheet ja tarinat tulevat, jättäen kuitenkin tilaa mysteerille. Tarkoitan, että kirjoittamani tarinat osuvat kyllä maalauksiin ja niiden kehysten viereen, mutta harvemmin teksteistä löytyy mitään sormella osoitettuja suorja selityksiä maalauksille tai niiden aiheille.

Tämä toinen osa on jo pidempään maalaamisen ohella kehittynyt kokoelma tekstejä. Tekstit on kulkeneet maalaamisen rinnalla, mutta ennen kaikkea ne tulevat

työhuoneen ulkopuolelta. Ne on havaintoja asioista ja tapahtumista, joita on näkynyt työhuoneen ikkunasta, matkalla työhuoneelle tai esimerkiksi viime joulukuussa inspiraatiomatalla Istanbulissa. Yhdessä kuraattori Elif Erdoganin kanssa vierailimme erilaisissa puutarhoissa ja tapasimme niissä työskenteleviä puutarhureita, mutta suurin osa ajasta tuli lähinnä istuttua takseissa matkalla niihin puutarhoihin. Taksimatkat puutarhatutkimusten aikana ja välissä muodostuivat tavallaan tärkeiksi, kuten kävelymatkat Helsingissä työhuoneelle.

Tämä maalaamisen ohessa löytynyt kirjoittamisen riemu on ollut mulle ensiksi sitä, että se on ollut yksi käytännöllinen keino katsoa työhuoneen ulkopuolelle. Toiseksi se, että se on kasvattanut mun sanavarastoa ja lisännyt mahdollisuuksia työhuoneella.

Mä en välttämättä tiedä mitä mun maalauksissa tapahtuu. Otan siitä kuitenkin mielelläni selvää ja maalausten mahdollisuuskirjo kiinnostaa mua. Ajattelen, että taidenäyttely on parhaimmillaan kuin puistokävely. Lintu lentää ohi, koiranulkoiluttaja. Mitään ei tapahdu ja samalla tapahtuu paljon koko ajan. Puhut ehkä ystävän kanssa, tai olet hiljaa. Parhaimmillaan syntyy lyhyt kontakti. Hyvän maalauksen selittää mun mielestä tekstarissa tai puistonpenkillä: siinä on vihreä, osittain sahattu vaahterapuu joka on ruvennut versomaan uusia nopeita oksia ja sen takana on sininen taivas.

Kuvan Kevät 2024

Ripustuskuva *Kuvan Kevät* -näyttelyssä Helsingissä 2024

Petri Summanen 2024

Mun *Kuvan kevään* maalaukset kertoo pihoista. Tai oikeastaan tarkemmin kaikista niistä pihoista, joiden läpi ja ohi kävelen matkalla työhuoneelle. Ne kertoo tästä koulumatkasta vuoden ja vuorokauden kaikkina aikoina. Sen varrelle osuvien puutarhojen linnuista, puista, aidoista ja muista tuttavista.

Lintujahan mun tauluissa ei itse asiassa ole esillä yhtäkään, vaikka mielelläni höpisen niistä. Mutta lintu voisi olla juuri tulossa kuvaan. Tai ehkä kyse onkin siitä hetkestä, kun ajattelee silmäkulmassa nähneensä jotain ja kun sitten tarkemmin katsoo, on se jokin jo lähtenyt. Aika useinhan lintuja kuulee itse eläimiä näkemättä ja olen ymmärtänyt, että varsinkin pöllöharrastajat saattavat olla pitkäänkin liikkeellä kohdettaan kuitenkin näkemättä.

Pentti Sammallahten valokuvissa on usein koira, ja monesti eläin vaikuttaa toimivan jonkinlaisena erilaisten näkemisarjestelmien välisenä tutkijana ja sanansaattajana. On kuin se näkisi sekä ihmisten maailman että samaan aikaan jonkin ei ihmisille vaan sinivalaille, freteille ja mustekaloille tarkoitetun todellisuuden. Me kaksi -sarjan¹ valokuvia oli näytteillä Helsingissä, kun syksyllä pohdiskelin Kuvan Kevääseen valmistautumista vielä tyhjällä työhuoneella. Kuvasarjan töitä katsoessa ihmettelee, miten suuri määrä täydellisiä mahdottomuuksia valokuvaajaa vastaan on sattunut kävelemään. Mutta toisaalta: ehkä niitä tilanteita sitten kerran oikein katsottuaan alkaa nähdä aina vain enemmän. Ehkä ne kuvat kertovatkin myös keräilystä? Ja siitä, miten keräiltäviään saattaa ruveta löytämään odottamattomistakin paikoista.

Kävellessäni tuolla ulkona kuvaan kaikenlaista. Jälkikäteen huomaan, että olen ollut viimeisen vuoden aikana hyvin kiinnostunut muun muassa linnuista liikennemerkkien päällä, oksille nostetuista hansikkaista ja ruseteista. Toisaalta pelkkä käveleminen on muodostunut viimeisiä töitä maalatessani ihan yhtä tärkeäksi aiheeksi kuin ne puut, aidat ja linnut. Tai linnut, joita ei siis ole. Kyse on itse asiassa aivan arkipäiväisistä näköhavainnoista, joita kaikilla on, ja sit mä vain yritän ikään kuin pelkistää ne tarvittavat yksityiskohdat siihen maalauksen neliöön, niin että se itsenäisesti välittäisi havainnon eteenpäin.

Se vaatii yleensä useamman maalauskerän. Maalaan aina samaan aikaan useammalle maalaus pohjalle. Aiheiden lisäksi mun työskentely on hyvin arkista. Mulla on aina ennen työhuoneelle astumista ideoita valmiina ja aloitan harvoin istumalla, vaan rupean yleensä heti maalaamaan. Saatan tehdä oikealla tavalla imeviä maalaus pohjia ja taustasävyjä ensin pitkäänkin, mutta viimeiset kerrokset teen aina muutamalla päättävällä rupeamalla. Teen saman idean aina viisi tai kuusi kertaa etsiessäni vaivatonta ja varmaa toteutusta ja selkeää ilmaisua, koska kuvat ja niiden aiheet tulee työhuoneen ulkopuolelta ja sinne niiden pitää taas mennä.

---

¹ Sammallahti 2021

Maisterinlopputyöni ohjaaja sanoi mulle pystytyksen aikana, että sä kerrot katseella tarinoita. Ja niinhän se on. Jatkan ajatusta vielä niin, että katse on yhtä tärkeä kuin tarina. Ja siinä on alku mun kirjalliselle maisterinopinnytteelle.

Pystytys

Kuvan Kevät -näyttelyssä mulla oli neljän maalauksen valikoima 40 potentiaalisesta maalauksesta viimeisen kymmenen kuukauden ajalta. Toin työhuoneelta näyttelytilaan ensin 20 taulua, jonka jälkeen tilan ja niin visuaalisesti kuin kerronnallisestikin yhtenäisen kokonaisuuden ehdoilla näyttelyyn valikoituivat keltaiset puut joulukuulta, violetit puut marraskuulta, vihreä puu tammikuulta ja käsivarjoleikki helmikuulta. Tauluissa toistuvat puut, mutta paikat ja vuoden- ja vuorokaudenajat vaihtuvat.

Eläintarha, 2024, 55 x 65 cm, akryyli ja öljy kankaalle,
Kuvan kevät -näyttelyssä Helsingissä, Petri Summanen 2024

Sarjan käsi-varjoleikki-maalaukset – *Eläintarha* – erottuu joukosta ainakin sillä tavalla, ettei se ole täysin ilmeinen osa puiden sarjaa. Se on musta myös siksi kiinnostava tässä kokonaisuudessa. Sarja ei senkään vuoksi kerro pelkästään puista tai luonnosta, vaan myös kuvasta. Sen suhde muihin näyttelyyn töihin on sivellintyöskentelyn, kuvan kerroksellisen rakenteen ja sävyasteiden kautta enemmän muodollinen kuin suoraan aiheellinen.

Materiaalien, kädenjäljen ja maalauskerrosten riimien lisäksi myös sommitelma ja etenkin tiivis kuvarajaus on tässä kokonaisuudessa töiden yli toistuva merkki. Mulle se tekee sen, että kuva-aiheet helposti lähtevät liikkeelle ja ovat ikäänkuin jo matkalla pois taulun rajojen ulkopuolelle. Tai: ehkä itse silmä on liikkeessä ja kuvien aiheet jäämässä jo taakse.

Kuvan Kevättä edeltäneenä syksynä vuosikurssimme kävi koulumatkalla Manchesterissa ja Liverpoolissa. Olen vuosia katsonut englantilaisen pop-taiteilijan Patrick Caulfieldin maalauksia, mutta nyt sellainen tuli minua sattumalta vastaan Tate Liverpoolissa ja näin Caulfieldin työn *After Lunch*² ensimmäistä kertaa elävänä. Hienossa maalauksessa on samanaikaisesti eri keskittymisasteen katseita ja sitä kautta tavallaan myös tempoja.

Mutta on tiiviissä kuvarajauksessa kyse myös tarkentamisesta ja keskittymisestä yksityiskohtiin. Usein mun maalauksissa on yksi tai kaksi juttua. Aiheiden lukumäärän redusointi pitää huolen siitä, että maalaamiselle jää tilaa. Ensimmäisenä keväänäni kuvataideakatemiassa taidemaalari Päivi Takala sanoi, että mun maalauksissa on kysymyksiä siitä, mitä on asioiden pinnan takana. Visiitin lopussa Takala kysyi multa, että milloin maalaus on mun omasta mielestäni onnistunut. Vastasin, että se on onnistunut silloin, kun sen nähdessään katsoo kuvaa, mutta näkee saman tien miten se on maalattu. *Limingantie* -maalauksen taivaan valoilluusio on hyvä, mutta tärkeää on myös se, että samalla näkee heti että puu on

---

² Caulfield 1975

maalialueita ja että mihin suuntaan siveltimenvedot puussa liikkuvat ja missä järjestyksessä ne on tehty.

Kiiltoa ja valoilluusiota korostaa esimerkiksi se, että sinisessä taivaassa ei näy siveltimenvetoja ja se, että vihreässä vaahterassa maalirajan pinta on terävä. Ja toisaalta vihreässä vaahterassa näkyy jokainen maalauslehti, mistä seuraa se, että kuvan näkee heti olevan maalialueita. Samalla kuvailu myös rikkoutuu. Nämä tällaiset ratkaisut on olleet kaikissa näyttelykokonaisuuden töissä toistuvia yhtenäisiä valintoja, jotka on aiheen ohella toimineet sarjallisuutta tukeneina elementteinä. Yksinkertaistamalla kuvan värialueisiin ja usein yksittäisiin aiheisiin ja maalaamalla saman idean monta kertaa mä pystyn antamaan tilaa maalaamiselle, sille että jokainen siveltimenveto on kuvan tarkoituksen mukainen. Tavallaan mun työt on sillä tavalla lähes ei-esteettisiä.

Mä ymmärrän sen asioiden pinnan taakse näkemisen silloin, jos maalaus näyttää vaivattomalta ja siitä maalaamisesta puuttuu kaikki yrittäminen ja manipulaatio. Sama juttu oikeastaan tekstin kanssa. Mulle se pinta välkky silloin, kun näkee heti sen samastuttavan tai tunnistettavan asian ja seuraavalla sekunnilla sen muotoutumisen kaikki vaiheet ja miten se on ehkä mennyt. Ja olen mä miettinyt sitä asioiden pinnan takana ja edessä olemista näyttelytöiden kuva-aiheissakin.

Esimerkiksi puuaiheisten ja sen ainoan käsi-aiheisen maalauksen väliin jäävä tila herää mun silmissä eloon. Ne rimmaa muodoltaan toisiinsa vaikka niiden aiheiden painovoima ja nopeus on ikään kuin eri. Mutta sen muotoriimin kautta ne kuitenkin sekoittuu ihan loogiseksi kokonaisuudeksi ja sitä kautta ne itse aiheet ja niiden painovoima ja nopeus liikahtaa erikoisesti vähän toisiaan kohti ja perustaa jonkin oman sisäisen logiikkansa. Tätä ehdottamaani liikahtamista mä en olis voinut suunnitella, mutta se liikahtamisen hetki on silti tärkeä osa onnistumista.

Nimeäminen

Nimeäminen tapahtui ripustuksen kolmantena päivänä, kun töistä oli karsiutunut pienempi 20 maalauksen valikoima, joka perustui lähinnä kokeilun kautta tehtyyn orgaanisen sanattomaan tunne- ja tuntemusperäiseen valintaan. Nimiä oli ensin pitkä lista, joka oli kasvanut hiljalleen maalaamisen rinnalla itsenäisen kirjallisen massan kehittyessä. Nimet liittyivät jollain tavoin kaikki liikkumiseen, katsomiseen ja liikkussa katsomiseen.

Ne työhuoneen ulkopuolisiin havaintoihin perustuvat tekstit, sana- ja nimilistat, tulivat aktiiviseksi osaksi maalauksia pystytys- ja nimeämisvaiheessa. Lopullinen neljän taulun ripustus muotoutui nimiä mallatessa. Se oli ohjaajani kanssa aika vaivattomassa yhteispelissä tapahtunut dynaaminen prosessi, jossa jotkut työt saivat yrittämättä tietyn nimen ja toisaalta jotkut nimet ja tekstien aiheet löysivät työn. Valmiista ja nimetystä juonikaaresta karsin vielä lopulta jotain pois visuaalisen eheyden nimissä ja niissä puitteissa, jotka yhden seinän näyttely soi.

Joskus maalaukset voivat kävellä nopeastikin työhuoneelta pois varhaisitsenäisinä ja nimillä ja se on hyvä juttu. Haaste saattaa silloin olla se, että ne on niin hirveän itsenäisiä eivätkä välttämättä kaipaa sisko- tai serkkumaalauksia ja kokonaisuuden yhteenliittäminen saattaa olla haastavaa ja joskus turhaakin. Jokaista maalausta on tietenkin aina kohdeltava yksilönä.

Teosten yhtenäisyys on tässä näyttelyprojektissa ollut mulle yksi tavoite. Ei siksi, että kokonaisuuden pitäisi aina olla jotenkin yhdenmukainen, mutta tämän näyttelyn ja näyttelytilan yhteydessä sarjallisuus oli mulle yksi kiinnostava tapa yrittää tehdä isossa ja meluisassa näyttelyssä yksin pärjäävä kokonaisuus. Ei siksi, että sen pitäisi pärjätä, vaan siksi että se olisi eteenpäin aukeva ja jotta se kommunikoisi itsensä helpommin yhtenäisenä tarinana yhdellä seinällä.

Tässä vaiheessa taiteellista uraani – ja tulevan kuvataiteen maisterin roolissa – tämä nimeämis- ja kuratointiprosessi oli mielekäs mulle siksi, että sen avulla ja sen takia

(ja kaiken hiljaisen abstraktiomassan kanssa ähertämisen jälkeen) tää oli tavallaan tapa tehdä se pystytys katsoen ainakin enemmän itseni ja maalausten ulkopuolelle. Pelinappuloina ne maalauksista irralliset ja työhuoneen ulkopuolelta tulleet tekstit ja sanat, suuri määrä töitä joista pystytystilanteessa valita ja tietysti joku sen mun yksinäisen työn ulkopuolinen, jonka kanssa tehdä niitä valintoja. Tää kirjoittaminen etenkin on ollut oleellinen kommunikaatiotyökalu siinä välissä. Koska ne asiat ja aiheet tulee maailmasta työhuoneen ulkopuolella ja niiden pitää kanssa mennä sinne.

Visuaalisen melun lisäksi toinen tilaan liittyvä erikoisuus on tietenkin se, että maalauksia pääsee katsomaan 2-30 metrin päästä, joka on hieno erityispiirre johon kiinnitin huomiota aloittaessani työskentelyä. Työt saavat ottaa tilaa haltuun ja ne voi nähdä myös kauempaa. Maalaushan kertoo aina läheltä ja kaukaa katsomisesta ja nytkin mun puutarhoista, kävelemisestä ja katsomisesta kertovat työt, kuten monet aikaisemmatkin, ovat aiheeltaan aika introvertteja. Musta on kiinnostavaa, että ne on nyt yhtäkkiä sitä värikkäästi ja äänekkäästi ja lujaa.

Ensin mä otan vähän tota ja sit mä otan vähän tota. Kokonaisuuden värit ovat selkeät ja harkitut, mutta värimaailma rakentuu ennenkaikkea sitä kautta, että maalaan todella paljon ja sit kokeilemalla ja vertaamalla työt valikoi itse itsensä ja toisensa. Pikkuveli Emil sanoi, että noi sun värikkäät ja kirkkaat tauluthan näyttää vähän mun päiväkodin muoviastioilta. Ikeassa myytiin joskus 2007 sellaisia muki- ja lautassarjoja, joissa oli sellainen pirtsakka yhdistelmä limeä, sitruunaa, vadelmaa, mansikkaa ja uima-altaansinistä. Sateenkaari. Se oli musta hyvin kuvailtu ja sit mä sen jälkeen tavallaan ohjauduin ehkä ihan suosiollakin siihen suuntaan.

Ripustus

Kiss & Ride 2024, 145 x 95 cm, akryyli ja öljy kankaalle

Peter Strebelt 2024

Vasemmalta katsoen ensimmäisenä tulevassa taulussa puut liukuu oranssista kylmänkeltaiseen. Takana on vaaleanpunaista. En tiedä Istanbulissa kasvavien puiden laatua tai merkkiä tai lajia. Mutta ne on talvehtivia. Niiden edessä on vihreä aita. Se kulkee – tai ehkä sen katsoja kulkee – kuvan vasemmalta sivulta oikealle. *Kiss & Ride* tarkoittaa tietenkin sitä ulkomaisen lentokentän saattoliikennepaikkaa,

johon kentälle saatettava voidaan ajaa ja jättää sammuttamatta moottoria. Voihan se tietysti tarkoittaa myös suukottelua ja ajelemista.

Oota Sekunti 2023, 145 x 120 cm, akryyli ja öljy kankaalle
Peter Strebel 2024

Keskimmäinen taulu esittää kahta kelo puuta lähellä mun kotia. Violetit männyt on kuolleet pystyyn ja valo tulee jostain takaa. Puihin on ripustettu tai niistä kasvaa jotakin. Paperikukkia, viikunoita ja jotakin värikästä.

Rusetit ovat olleet yksi tutkimusaiheeni viimeisen vuoden aikana. Rusetit lenkkipoluilla, laduilla, keskuspuistoissa ja maakuntien yksityisomistusmetsissä. En

tiedä miksi kuvaan rusetteja. Tai olen ajatellut, että ehkä juuri siksi kuvaan niitä. Puitahan voidaan rusetittaa tontin rajaksi tai latureitin merkiksi. Joku sanoi, että kaadettavia puita merkataan ja voihan joku rusetittaa puita rusetittamisen vuoksi. Ruseteista enemmän lopputyön jälkimmäisessä osassa.

Limigantie 2024, 180 x 150 cm, akryyli ja öljy kankaalle
Peter Strebel 2024

Limigantie kertoo eräästä tärkeästä vaahterasta eräällä helsinkiläisellä kadulla. Ne nopeat versot, jotka paksusta puunrungosta on lähteneet kasvamaan, rupesivat

näyttelyn ripustuksen loppupuolella kukkimaan ja se tuntui lahjalta. Ei välttämättä lahjalta mulle, vaan ihan vaan lahjalta. En ole varma, miksi katson puuta aina, kun sen ohi kävelen. Mutta jostain syystä niin teen. Ja se tavallaan myös katsoo mua takaisin.

Eläintarha, 2024, 55 x 65 cm, akryyli ja öljy kankaalle
Peter Strebelt 2024

Eläintarha, joka osoittaa näyttelyn sivuseinällä ikkunan vieressä Korkeasaaren suuntaan, koostuu ehkä käsistä tai sitten niiden varjoista, jotka matkii eläimiä. Se on tuijotuskilpailu, josta on vaikea sanoa, onko tuijottamaan päädytty yhteisestä sopimuksesta vai vahingossa. Eläintarhahan on tavallaan aina kulissi tai fasadi tai

näyteikkuna samalla tavalla kuin maalauskin, joka voi väittää esittävänsä vaahteraa, vaikka katsoja tietääkin sen olevan pelkkää väriä.

Pystytyksen toisena päivänä, kun näyttelytilassa oli vielä ne parisenkymmentä työtä, puhuin opiskelijakollegani, maalari Aino Raatikaisen kanssa teosvalinnoista ja yleisesti kaikista niistä aiheista, joista oli tullut kirjoitettua lopputyöprojektia jäsennessä. Kerroin, että olen nyt valinnut nämä työt sillä perusteella, että ne on kaikki silmäkulmassa nähtyjä harhailevan katseen nopeita huomioita. Niistä jokapäiväisistä asioista, joiden ohi kävelen sen enempää katsomatta ja ennen kaikkea siitä ei-keskittyneestä tarkkailevasta katseesta.

Aino kertoi entisenä ammattiratsastajana centered riding -ratsastustekniikasta³, jonka yksi tärkeä osa on "soft eyes" -katsomismetodi. Soft eyes on kuulemma se ei-keskitetty katse – tai pikemminkin laajalle keskitetty katse – joka ratsastettaessa rekisteröi menosuunnan lisäksi ympärillä mahdollisesti liikkuvat toiset hevoset ja muut esteet. En osaa ratsastaa, mutta mun korviin se kuulostaa erehtymättömästi siltä tarkkailevalta kaistavahdilta, joka skannaa hirvivaroituserkin jälkeen ajoradan laitoja.

Sitä pehmeää silmää käyttää usein maalatessa ja sitä pehmeää silmää mä olen myös harjoittanut työhuoneen ulkopuolella viimeisen reilun vuoden aikana. Seuraavassa tekstiosiossa mä jäsennän niitä silmäkulman huomioita, joista jo aikaisemmin kerroin kirjoittaneeni maalausprosessin vierellä.

Toinen osa

Aurinko paistaa Karjalatalon takaa pyytämättä suoraan silmiin. Valo tulee matalalta ja menee silmien läpi jonnekin takaraivon suuntaan. Silmien sulkeuduttuakin valo ja

---

³ Swift 1985

aurinko jäävät pään sisään pyörimään. Siellä hetken kimpoiltuaan valo valuu ensin kurkkuun, muljahtaa sieltä jonnekin rinnan alle ja palleaan ja häviää hiljaa jalkoihin.

Pään sisällä pistelee. Eteenpäin kävellessä ripsien takaa paljastuu hyväitsetuntoisesti puoliksi jalkakäytävälle pysäköity puhdas tummanvihreä Porsche. Sitä pitää väistää ja ennen kuin auton on ehtinyt edes ohittaa, on vielä sopeuduttava jalkakäytävän kääntymiseen mutkalle ja alamäeksi.

Vastaan tulee T-risteys. Edessä hurisee kylän vilkkain tie, lehmuspuiden reunustamalla väylällä bussit ja taksit. Tahtotilaa vaativan liikennevalottoman suojatien ylittämisen jälkeen edessä on bussipysäkki ja bussipysäkin takana verrattain iso nurmikolmio. Kaistaleen jälkeen on edessä lenkkipolku.

90 % kaikista talitiaisista kuolee Suomen talvessa. Tai niin Pirkka-Pekka Petelius kertoi eilen luontoillassa.⁴ Niiden täytyy syödä joka päivä painonsa verran rasvaa selvitäkseen. Euroopassa ja Aasiassa harakat taas keräävät pesäänsä erilaisia kauneuksia herättääkseen mahdollisten kumppanien huomion. Ne eivät kuitenkaan haali mitä tahansa kauniita esineitä, vaan jokaisella harakalla on oma esteettinen mieltymyksensä.⁵ Yksi kerää vihreitä, toinen pitkulaisia kolmas kiiltäviä esineitä. Australialainen lyyralintu puolestaan matkii täydellisesti ihmisen ääniä pelästyttääkseen hyökkääjät tiehensä. Se jäljittelee erehtymättömän uskottavasti paloauton sireeniä, lapsen itkua, analogista kameraa ja moottorisahaa.⁶ Ja jos se ei ole taiteilijaominaisuus, niin sit ei mikään. Harakoiden keräilystä ja keekoilusta voisi tietysti tässäkin tehdä kaikenlaisia pontevia johtopäätöksiä.

Verkkoaidan takana vilisee puoliksi lumen alle jääneitä siirtolapuutarhamökkejä, niiden siirtolapuutarhaomenapuita, siirtolapuutarha-aitoja ja aidoissa

---

⁴ Luontoilta 15.1. 2020

⁵ Birkhead 1991

⁶ Krzyżanowski 2022

siirtolapuutarhapostilokeroita, kunnes eteen tulee rivi kuusipuita. Talvehtiva kesäfantasia häviää kuusikon taakse ja vasemmalla tie jatkuu näkymättömiin.

Kaupunkimetsän luotisuorasti halkaiseva asfalttitie versoo puolelta toiselle lenkkipolkuja, nousee ylämäeksi ja tuntuu loputtomalta. Vasemalla siirtolapuutarha-alueelle aukeava rahtirekan perän kokoinen portti on sellaista hulpeaa laatua, jollaisia varmaan tehtiin vain akselivalloissa. Puut juttelevat tuulessa, menevät ohi ja mäen takaa paljastuu talo ja talon jälkeen asuinalue.

Seuraavan talon kulmassa lukee Jyrängöntie ja talonkulman takaa avautuu risteys. Risteyksestä molempiin suuntiin jatkuu puutalojen rivi.

Toisella puolella risteystä seisoo, niin kuin joka päivä, vanha vaahtera, jonka läpi kulkee aita. Aidassa on kyltti ja kyltissä auringon polttama kuva vaahtomuovipatjan värisistä kevättrullista leijumassa värinsä puoliksi menettäneiden sateenkaarien ja kirsikankukkien keskellä. Merkillisesti kyltissä ei näy ravintolan nimeä tai sijaintia. Siinä on pelkkä puhelinnumero.

Islantilaiset kirjoittivat joskus 700 vuotta sitten linnuista kauniisti. Niiden nokat oli ajan Islantilaisten mukaan täytetty syljen sijaan laululla.⁷ Ja sehän käy tavallaan järkeen: linnunlaulu kuulostaisi vallan erilaiselta, jos pitäisi laulaa suu täynnä sylkeä. Mutta Google osaakin kertoa, että kyllä linnut – toisin kuin Eddassa kerrotaan – erittävät sylkeä.⁸

Jyrängöntie sopeutuu Limingantien puutalobulevardivaiheestaan takaisin jonkinlaiseksi kaupunkimetsätieksi. Tai ehkä puistotieksi, ei kai tästä enää saa ajaa. Oikealla näkyvät tiiviit pikkupalstaviljelmät ja jostain jäsentymättömästä suunnasta hyökkää ranskalaisten juustojen ja jonkin kuolleen piennisäkkään katkera hajuyhdistelmä, jolle ei äkkiseltään löydy mitään selitystä.

---

⁷ Laxness 1969

⁸ Gaume, Laurence, Gorb, Rowe 2002

Pieter Bruegel vanhemman *Ikaros*⁹ vaikuttaisi ensisilmäyksellä kertovan ahkerasti kyntävästä kumpulalaisesta palstaviljelijästä, jolla on yllään jokin omituinen liivin ja viitan yhdistelmältä näyttävä, hitaasti tuulessa liehuva vaatekappale. Ehkä linnun tai jonkin muun lentävän tarkkailijan yläviistoperspektiivistä palstaviljelijän takana alamäessä näkyy joku paimentavan lampaitaan ja vielä kauempana rannassa häämöttää kalastaja. Rannalta veden ylle nojaavalla oksalla odottelevan riekkomaisen kanalinnun takana Ikaros syöksyy rantaveteen kuin pieni kivi.

Vasemmalla avautuu metsäinen lenkkipolku, jonka takana kukkulalla suunnistaa puolikas luokallinen koululaisia. Tie jatkuu suoraan eteenpäin, taas ylämäkeen, oikealle jäävän puiston ohi. Puiston suunnasta lentää metikköön koululaisten suuntaan jotakin silmälle liian nopeaa, se sama lemu käväisee taas nenässä. Metrin päähän suoraan eteen putoaa oksa. Tammenlatvassa ei näy mitään tai ketään, mutta yhtäkkiä vatsaa kauhaisee tunne siitä, että tämän epäsuhtaisen tapahtumaketjun seuraamusten välillä olisi jokin syyperäinen yhteys tai järjestys. Vähän samaan tapaan kuin Topeliuksen muistomerkin Espalla: se on sinänsä aika yksinkertainen ja tavanomainen kauempaa katsottuna, mutta lähempää näkyy koko joukko merkillisiä yksityiskohtia. Toisella hahmolla on kädessään palava liekki ja toisella lintu, jolla puolestaan on päässään kruunu. Ne on omituisia kädessäpidettäviä, tavallaan mahdottomia molemmat.¹⁰

Vastaan tulee yliopiston kasvitieteellinen puutarha. Tai oikeastaan sen aita ja aidan takana ruusupensaat, joiden takana kaistale keltaista. Joka varmaan on joku osa kasvitieteellistä puutarhaa. Kauempaa näkyy pirhakka punainen väripilkku. Tai siis niitähän on kaksi: aidalle on nostettu kaksi lapasta. Mutta eivät ne ole lapaset, vaan sormikkaat. Peukalot on valahtaneet suoraan aidan keppien päälle, ja lopputuloksena on väsynyt mutta loputtoman sinnikäs peukalot ylös -tuuletus.

Jälleen vilisee vierellä rautapylväsaita ja uusi siirtolapuutarha-alue

---

⁹ Bruegel n.1555-1558

¹⁰ Finne 1932

pikkupuutarhoineen. Kaukana kirkko, kirkon yksinäinen torni ja sen kellotaulu, jota usein pimeällä erehtyy luulemaan täysikuuksi. Tässä on ollut pitkään remontti, rakennetaan kuulemma kaupunki uusiksi. Kaiken sen infrastruktuurimylläämisen keskellä rotvallin rajaama viidentoista metrin pieni viipale vanhaa kaupunkia jossa sinnikäs pajukko. Ja siinä pajukossa polven korkeudella valkoinen kiharrettu lahjanauharusetti, jonka toisella puolella on tasaisessa rivissä hopeisia pisteitä. Kukakohan sen on tohon laittanut.

Niiden rusettien tarkoitusperään ei koskaan voi tietää, ainakaan jos rusetittajaa ei saada rysän päältä kiinni. Oikeastaan kiehtovinta on se, että se voisi olla latumerkki ihan yhtä hyvin kuin se voisi olla Hannu ja Kerttu taas eksyksissä, tai jotain ihan muuta. Metsurin ja metsänhoitajan on tietysti hyvä olla tietoisia merkintöjen tarkoitusperistä. Jos tarkoitus onkin ollut merkitä ne puut, joita *ei* kaadeta? Mieleen avautuu kuva itseluottamuksensa menettäneestä ja epäilysten valtaamasta kannanhoitajasta, joka ei kykene muistamaan kumpaan toimenpiteeseen rusetti viittaa.

Sillan jälkeen tulee vastaan sisäpihoja, pihateitä ja parkkiruutuja. Hiekkamäki ja vankila. Mitäköhän kaikkea ne kuulee sinne pihalle siellä aitojen toisella puolella? Ei ne ainakaan nää muuta kuin taivasta. Sörnäisten rantatie. Liikennemerkkien ja betonipossujen varasto tai hautausmaa. Lihan ja raudan hajut tempoilee edestakaisin tuulensuunnan äkkinäisten heittelyiden mukaan ja aurinko paistaa kuin keskiamerikkalaisella aavikkomoottoritiellä. Haiseekohan tää lihanjalostamo sinne vankilanpihaan saakka? Aurinko osuu tomuun, joka leijuu ilmassa lähes painovoimattomasti ylös ja alas ja taas ylös. Onkohan se sitä samaa pölyä joka kerääntyy huoneen nurkkiin, se on varmaan sitä pölyä jollaiseksi mekin kerran muutimme ainakin kaikissa tärkeileivissä profetioissa. Itäväylän alta hiekkakentälle ja Helenin savupiiput.

Mustikkamaan sillalla alkaa jonkinlainen lintujen konferenssi. Sitähän luulisi että ne laulaa lähinnä rakkauslauluja, mutta luontoillassa osattiinkin kertoa, että aika paljon ne

on myös reviiirilauluja.¹¹ Hyviä pesäpaikkoja saatetaan puolustaa talven yli seuraavillekin vuosille. Konferensseja on erilaisia. Konferensseja, joiden tarkoituksena on tutkia tai löytää jotain. Joissakin konferensseissa ihmiset kerääntyvät jakamaan ideoitaan jostakin tietystä aiheesta. On juhlallisia konferensseja ja sitten on konferensseja, joissa pyritään hallitsemaan kriisejä. Tietysti on myös erilaisia lintuja. Ujoja lintuja, nirsoja lintuja, lintuja jotka haluavat kakata kaikkialle, lintuja jotka ajattelevat olevansa kauniita, lintuja jotka haluaisivat tulla itseään kauniina pitävien lintujen näkemiksi, lintuja jotka haluavat näyttää uhkaavilta, aktiivisia lintuja, vihaisia lintuja, lintuja jotka sanovat: olen iloinen nähdessäni, että olet vihdoinkin vihainen. Jokaiselle linnulle sopii hattu, mutta kaikki linnut eivät halua pitää sellaista. Lopulta, ymmärsi niitä tai ei, voi vain katsoa ja kuunnella.

Tie päättyy sellaiseen lähiöille tunnusomaiseen päätepysäkkiin, jossa on päällystetty ja kivetty kaukalo, jossa mahtuu kääntämään kulkuneuvon. Heti sillan jälkeen vastaan tulevat kissahäkit. Vanhempi rouvashenkilö nojaa tiikerin häkkiin. Jostain syystä näen sen venäläisenä, siis rouvan, en tiikeriä. Tiikeri itse kiertää valppaana häkkinsä laitoja. Kaikki kissat ovat hereillä, ehkä niillä on ruoka-aika. Tai ehkä siksi, että aurinko on jo laskemassa ja niiden päivä alkamassa.

Pyöreässä häkissään jotenkin dementoituneen oloinen tunturipöllö tepastelee ihmisen ripustamalla oksalla edestakaisin ja joka kerta kun se kääntyy, se pudistelee päätään niin kuin ei voisi käsittää, miten se on joutunut tähän mielettömään kohtaukseen. Porot, villihevoset, myskihärkä. Taas uloskäynnillä, se sama rouva nojaa siinä samassa kohdassa siihen samaan tiikerihäkkiin. Sillä on kädessä puhelin, jonka kaiuttimesta soi Frank Sinatran *My way*.

Automaattisesti mä ryhdyn asettelemaan tota mummua tiikerihäkillä loppuun, se on musta niin dramaattinen ja rauhallinen hetki. Niin kuin joissain seikkailuelokuvissa se homma saattaa ikään kuin esiloppua siihen, että yhtäkkiä viime sekunnilla se oikea seikkailu vasta alkaakin, kun sankari ratsastaa auringonlaskuun. Mutta tällä tavalla se

---

¹¹ Pöysä 2018

olisi tosi avoin lopetus ja oon nyt miettinyt miettimästä päästyäni että miten mä voisin jatkaa sitä loppuhuipennusta johonkin päätelmään. Laatuessaessähän palataan siihen alkuväittämään ja aloituskappaleeseen, mutta kertooko se sitten jotain olennaisempaa kuin humalainen hääpuhe, jossa sivutarinat venyy ja sylki lentää, mutta sydän on paikallaan ja siksi sille puheelle antaa matkan varrella jatkuvasti uudestaan anteeksi.

Tässä kohtaa voisi siis lopettaa vielä yhdellä tai kahdella lauseella kuvaan mummusta tiikerin häkillä. Mummusta joka oli nauranut, rakastanut ja itkenyt. Tai niin siinä kappaleessa siis sanotaan.

Lähdeluettelo

- Birkhead, Tim R. *The Magpies: The Ecology and Behaviour of Black-Biller and Yellow-Billed Magpies*. London: T & AD Poyser, 1991
- Bruegel Vanhempi, Pieter. *De val van Icarus (Ikaroksen putoaminen)* n. 1555-1558. Öljy kankaalle. Musée des Beaux-Arts, Brussel.
- Caulfield, Patrick. *After Lunch*. 1975. Akryylimaalauk. Tate Liverpool, Englanti.
- Finne, Gunnar. *Taru ja Totuus - Topelius-muistomerkki*. 1932. Pronssiveistos. Esplanadin puisto, Helsinki.
- Gaume, Laurence, Stanislav N. Gorb, and Nick Rowe. "Function of Epidermal Surfaces in Nectar-Feeding Birds: Evidence for the Involvement of Saliva and Mucus." *Biological Journal of the Linnean Society* 77, no. 2 (2002): 125-134.
- Krzyżanowski, Wojciech. "What does the Lyrebird hear? Trouble with birdsong in the Anthropocene" *Kwartalnik Młodych Muzykologów* UJ 1, n. 52 (2022): 79-89
- Laxness, Halldór. *Tunnustuksia maasta*. Reykjavik: Forlagid, 1969.
- Luontoilta. "Tappajatintti iski lajitoveriinsa! Mitä ihmettä luonnossa tapahtuu?" *Yleisradio*, January 30, 2020. Accessed August 23, 2024. [Teurastajatintti yllätti | Luontoilta | Yle Areena yle.fi](#)
- Pöysä, Heikki. "Lintujen reviirilaulu talvella." *Linnut-lehti*, 2018.
- Sammallahti, Pentti. *The two of us*. Ranska: Atelier EXB 2021
- Swift, Sally. *Centered Riding*. New York: St. Martin's Press, 1985.